ปัญหาในการผลิตและการจำหน่ายเมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่งในประเทศไทย

นางสาววรรัตน์ เกียรติชนาวิทย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต
ภาควิชาการบัญชี
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2525

ISBN 974 - 561 - 255 - 3

008121
i 17211980

PROBLEMS IN PRODUCTION AND MARKETING OF CASTOR SEED AND CASTOR OIL IN THAILAND

Miss Voraratana Kiatanavith

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Accountancy
Department of Accountancy
Graduate School
Chulalongkorn University
1982

ISBN 974 - 561 - 255 - 3

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาในการผลิตและการจำหน่ายเมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่งในประเทศไทย
โดย	นางสาววรรัตน์ เกียรติชนาวิทย์
แผนกวิชา	การบัญชี
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ชาตรี สิทธาจารย์พงศ์
	อาจารย์สนธิลักษณ์ สนเจริญ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประดิษฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

.....กรรมการ
(อาจารย์ชาตรี สิทธาจารย์พงศ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์สนธิลักษณ์ สนเจริญ)

.....กรรมการ
(อาจารย์อรพินธุ์ ชาติอัปสร)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัญหาในการผลิตและการจำหน่ายเมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่งในประเทศไทย

ชื่อนิสิต นางสาววรรัตน์ เกียรติชนาวิทย์

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ชาตรี สิทธาจารย์พงศ์
อาจารย์สนธิลักษณ์ สนเจริญ

ภาควิชา การบัญชี

ปีการศึกษา 2524

หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

ละหุ่งเป็นพืชไร่ที่ให้เมล็ดเป็นผลิตผล และเมื่อนำเมล็ดละหุ่งไปทำการบีบอัดแล้วจะได้น้ำมันละหุ่งที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางอุตสาหกรรมได้อย่างกว้างขวาง ละหุ่งจึงเป็นพืชไร่ที่มีความสำคัญมากชนิดหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่ส่งผลิตผลละหุ่งในรูปเมล็ดละหุ่งออกมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก และสั่งซื้อน้ำมันละหุ่งเข้ามาใช้ภายในประเทศ เนื่องจากการผลิตน้ำมันละหุ่งของไทยเป็นการผลิตในโรงงานขนาดเล็กที่ไม่มีเครื่องจักรอันทันสมัย ทำให้น้ำมันละหุ่งที่ได้ไม่มีคุณภาพ จนกระทั่งในปลายปี พ.ศ. 2522 จึงได้มีการผลิตน้ำมันละหุ่งในโรงงานขนาดใหญ่ที่มีเครื่องจักรอันทันสมัยภายในประเทศ ทำให้การค้าละหุ่งของไทยเปลี่ยนไป จากผู้ส่งออกเมล็ดละหุ่ง เป็นผู้ส่งออกน้ำมันละหุ่งแทนเมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่งจึงเป็นผลิตผลละหุ่งที่ให้ความสำคัญต่อฐานะทางเศรษฐกิจของไทย อย่างไรก็ตาม การผลิตเมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่งของไทยยังไม่มีการกำหนดขอบเขตของการผลิตได้อย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย แม้ว่ารัฐจะได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการเพาะปลูกละหุ่งและการผลิตน้ำมันละหุ่ง ตลอดจนวิธีการจำหน่ายก็ตาม แต่วิธีการดังกล่าวยังอยู่ในขอบเขตที่จำกัด เพราะเกษตรกร พ่อค้า และผู้ผลิตน้ำมันละหุ่งมิได้ปฏิบัติในทุกขั้นตอนอย่างครบถ้วน นอกจากนี้งานทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีของการผลิตเมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่งตลอดจนการตลาดต่างประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจต่อการ

พัฒนาผลิตผลละหุ่ง และช่วยลดต้นทุนให้ต่ำลง ก็ยังไม่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนอย่างเต็มที่ เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการขยายตัวของอุตสาหกรรมน้ำมันละหุ่ง ทำให้งานทางด้านวิชาการของประเทศไทยยังล้าหลังประเทศผู้ผลิตในต่างประเทศอยู่มาก

สืบเนื่องจากการขาดมาตรการหรือข้อกำหนดขอบเขตดังกล่าว จึงทำให้เกิดปัญหาการผลิตและการจำหน่ายเมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่ง อันก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งเกษตรกร พ่อค้า และโรงงานผลิตน้ำมันละหุ่ง นอกจากนี้ ยังเป็นอุปสรรคหรือข้อขัดข้องอย่างหนึ่งในการสร้างเสถียรภาพให้แก่วงการเมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่งด้วย

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเพื่อเสนอแนะแนวทางข้อกำหนดและวิธีปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเริ่มศึกษาถึงวิธีการปลูกละหุ่ง ขบวนการผลิตน้ำมันละหุ่ง ภาวะตลาดเมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่งทั้งก่อนและภายหลังมีการผลิตน้ำมันละหุ่งในโรงงานขนาดใหญ่ในปลายปี พ.ศ. 2522 ตลอดจนวิเคราะห์การผลิตและการจำหน่ายเมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่ง แล้วเสนอความคิดเกี่ยวกับการผลิตและการจำหน่ายเมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่ง เช่น การคัดเลือกพันธุ์ละหุ่งที่ดีที่สุดในการปลูกละหุ่ง การปลูกละหุ่งตอระยะเวลา 2 ปี ในพื้นที่ที่มีการเตรียมดินและมีความอุดมสมบูรณ์ของดินสูง การให้ชาวไร่รวมตัวในรูปของสหกรณ์เพื่อการจำหน่ายเมล็ดละหุ่ง และการเข้าใจให้ชัดแจ้งในความหมายของการประกันราคารับซื้อเมล็ดละหุ่งขั้นต่ำ เพื่อช่วยให้เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบและปฏิบัติ อันจะช่วยลดต้นทุนการผลิตลงได้ ตลอดจนช่วยให้คุณภาพของเมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่งของประเทศไทยมีมาตรฐานสูงขึ้น นอกจากนี้ จะช่วยให้รัฐบาลสามารถกำหนดนโยบายในการผลิตและการจำหน่ายเมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่งได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งลู่ทางในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จึงหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้คงใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการผลิตและการจำหน่ายเมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่งในประเทศไทย ตลอดจนเป็นแนวทางให้รัฐบาลหรือผู้มีอำนาจดำเนินการปรับปรุงการผลิตและการจำหน่ายเพื่อความมั่นคงแก่วงการเมล็ดละหุ่งและอุตสาหกรรมน้ำมันละหุ่งต่อไป.

THESIS TITLE	Problems in Production and Marketing of Castor Seed and Castor Oil in Thailand
NAME	Miss Voraratana Kiatanavith
THESIS ADVISOR	Mr. Tartree Sittajarnpong Mr. Sonthilaksn Soncharoen
DEPARTMENT	Accountancy
ACADEMIC YEAR	1981

ABSTRACT

Castor seed is a product of castor plant, and after extraction, it yields castor oil, which can be essentially utilized in various industries. Castor is considered an important plant. Surprisingly enough, when looking back before 1979, Thailand as one of the world's largest exporters of castor seed, had to depend on castor oil import for local consumption. This was due to the fact that local production of castor oil was still that of a small or home factory, with obsolete machinery. The product could not be regarded as high quality castor oil. Only from late 1979, a modern and well-equipped factory with high technology was established in Thailand. Since then, Thailand has began to export castor oil. Consequently, castor becomes one of the major economic crops of Thailand. However no definite guidelines have been given to all concerned as regards castor plantation and castor oil processing

even though Thai Government has been giving instructions concerning various methods of growing castor, castor oil processing and marketing of both products. Such instructions however are still limited in their extent, since all concerned, whether farmers, traders or producers do not follow all those instructions. Moreover, the advancement of technology in the country as regards castor growing, castor oil processing and marketing abroad do not keep pace with the expansion of castor oil production. This constitutes a drawback for the country in comparison with foreign competitors.

The above-mentioned fact gave the author an inspiration to make a study on castor seed growing and castor oil extraction in order to look into their problems and offer some solutions to those problems, for instance, in castor seed production, farmers should be encouraged to keep the castor plant for the second crop, good soil preparation was necessary before plantation. It has been proved that the second year's crop will be larger than the first year's. This will reduce the cost of each year's plantation. At the same time research should be encouraged to find the best variety of castor seed to propagate among farmers. As regards marketing of castor seed, farmers should form a co-operative and market their product through the co-operative. Selling price should be determined according to the various grades of castor seeds. This would have the benefit in improving the quality of castor seeds produced and facilitating the Government in planning

and issuing instructions concerning the production of castor seeds and castor oil in the future as well as making appropriate marketing strategies concerning both products. Thus a bright future for castor seed and castor oil production can be ensured.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้หากจะมีคุณค่าอยู่บ้าง ผู้เขียนขอมอบความดีทั้งหมดให้แก่ผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จออกมาได้ ซึ่งผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งและสำนึกในพระคุณของท่านเหล่านี้เป็นอย่างยิ่ง

ท่านแรกที่ผู้เขียนได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำมาตั้งแต่ต้น ได้แก่ ท่าน ศาสตราจารย์ เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ซึ่งได้กรุณาเสนอแนะหัวข้อในการเขียน ตลอดจนให้คำแนะนำปรึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ ในการเขียน

อีกสองท่านที่ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ คือ ท่านอาจารย์ ชาตรี สิทธาจารย์พงศ์ ผู้จัดการฝ่ายการตลาด บริษัทสยามน้ำมันละหุ่ง จำกัด และท่านอาจารย์ ชนิชลักษณ์ ชนเจริญ ซึ่งได้กรุณารับเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัยของผู้เขียน และให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง หากขาดความช่วยเหลือจากท่านทั้งสองนี้แล้ว วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ก็คงไม่สามารถสำเร็จลงได้

ท่านสุดท้ายที่ผู้เขียนไม่อาจลืมพระคุณได้คือ ท่านอาจารย์อรพินธุ์ ชาติอัปสร ซึ่งได้กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้ทำการตรวจแก้ไขให้วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร. สุนทร ดวงพลอย อาจารย์ประจำภาควิชาพืชไร่ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งได้กรุณารับเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัยของผู้เขียนในระยะเริ่มแรก

สำหรับความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจปรากฏในวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้เขียนขออ้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย . . . . . ค

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ . . . . . จ

กิตติกรรมประกาศ . . . . . ช

รายการตารางประกอบ . . . . . ญ

รายการแผนภูมิประกอบ . . . . . ฏ

รายการรูปภาพประกอบ . . . . . ฏ

บทที่

1. บทนำ 1

2. การผลิตเมล็ดละหุ่งในประเทศไทย 4

3. การตลาดเมล็ดละหุ่งของไทย 29

4. การผลิตน้ำมันละหุ่ง 58

5. การตลาดน้ำมันละหุ่งของไทย 78

6. รัฐบาลกับการแก้ปัญหาละหุ่งของไทย 92

7. สรุปและข้อเสนอแนะ 95

บรรณานุกรม 101

ภาคผนวก 103

ประวัติ 123

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1.	ผลผลิตการปลูกละหุ่งทอ	10
2.	พื้นที่เพาะปลูกและอัตราการขยายตัว	18
3.	ราคาเมล็ดละหุ่งเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้และที่ไทยส่งออก	20
4.	ปริมาณการผลิตเมล็ดละหุ่งและอัตราการขยายตัว	23
5.	พื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตเมล็ดละหุ่งต่อไร่	24
6.	ราคาเมล็ดละหุ่งที่เกษตรกรได้รับ	33
7.	ราคาเมล็ดละหุ่งตลาดกรุงเทพมหานคร	34
8.	ต้นทุนการผลิตเมล็ดละหุ่งปี 2523 โดยฝ่ายเศรษฐกิจการผลิตพืช กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร	39
9.	ต้นทุนการผลิตเมล็ดละหุ่งปี 2523 จากผลการสำรวจ	43
10.	ต้นทุนการผลิตเมล็ดละหุ่งเปรียบเทียบจากแหล่งต่าง ๆ ปี 2523	45
11.	ปริมาณเมล็ดละหุ่งที่ญี่ปุ่นนำเข้า แยกเป็นรายประเทศ	48
12.	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกเมล็ดละหุ่งของประเทศไทย แยกตามประเทศ	49
13.	ปริมาณผลผลิตเมล็ดละหุ่งของโลก	51
14.	ปริมาณส่งออกและนำเข้าเมล็ดละหุ่งของโลก	53
15.	ราคาเมล็ดละหุ่งตลาดโตเกียว	54
16.	ต้นทุนการผลิตน้ำมันละหุ่งในระยะเวลา 1 เดือน ปี 2523	70
17.	ปริมาณและมูลค่าส่งออกน้ำมันละหุ่งของไทย	81
18.	ปริมาณและมูลค่านำเข้าน้ำมันละหุ่งของไทย	83
19.	ปริมาณน้ำมันละหุ่งที่ส่งออกของโลก	87
20.	ปริมาณน้ำมันละหุ่งที่นำเข้าของโลก	88
21.	ราคาน้ำมันละหุ่ง (C.I.F.) บราซิล เกรด 1 ณ ตลาดรอตเตอร์ดัม	91

รายการแผนภูมิประกอบ

แผนภูมิที่		หน้า
1.	โครงสร้างการตลาดเมล็ดละหุ่งในประเทศไทย	30
2.	ปริมาณเมล็ดละหุ่งของไทยแยกตามประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ	50
3.	ขั้นตอนการผลิตน้ำมันละหุ่ง Pale Pressed Castor Oil Grade. .	60
4.	ขั้นตอนการผลิตน้ำมันละหุ่ง No. 1 Grade	61
5.	ขั้นตอนการผลิตน้ำมันละหุ่ง Commercial Grade	62
6.	ขั้นตอนการผลิตกากเมล็ดละหุ่ง	65
7.	ขั้นตอนการจำหน่ายน้ำมันละหุ่งของไทย	79

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการรูปภาพประกอบ

รูปภาพที่		หน้า
1.	ต้นละหุ่ง	6
2.	ช่อละหุ่ง	7

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา

1. ช่วยให้ทราบถึงวิธีการผลิตและการจำหน่ายเมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่งของประเทศไทย

2. ช่วยให้ทราบถึงปัญหาในการผลิตและการจำหน่ายเมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่งของประเทศไทย ตลอดจนวิธีการในการแก้ปัญหา

3. ช่วยเผยแพร่ความรู้และรายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาในการผลิตและการจำหน่ายเมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่ง อันจะอำนวยประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม ละหุ่ง ทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ โรงงานผลิตน้ำมันละหุ่ง เกษตรกร และผู้บริโภค

วิธีการศึกษาและค้นคว้า

การศึกษาเรื่องปัญหาในการผลิตและการจำหน่ายเมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่งในประเทศไทย ได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสัมภาษณ์และประมวลความคิดเห็นจากกลุ่มต่าง ๆ ในวงการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร พ่อค้าคนกลาง เจ้าหน้าที่บริษัทส่งออก เจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เจ้าหน้าที่กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เจ้าหน้าที่กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เจ้าหน้าที่สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เจ้าหน้าที่ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด เจ้าหน้าที่โรงงานสกัดน้ำมันละหุ่ง และข้อมูลจากบริษัทผลิตน้ำมันละหุ่ง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ของหน่วยราชการและเอกชน ข้อมูลจากวารสาร นิตยสาร บทความต่าง ๆ พระราชบัญญัติ ประกาศ และคำสั่งของหน่วยราชการ

3. วิเคราะห์และประเมินผลข้อมูลที่ได้ศึกษาและรวบรวม